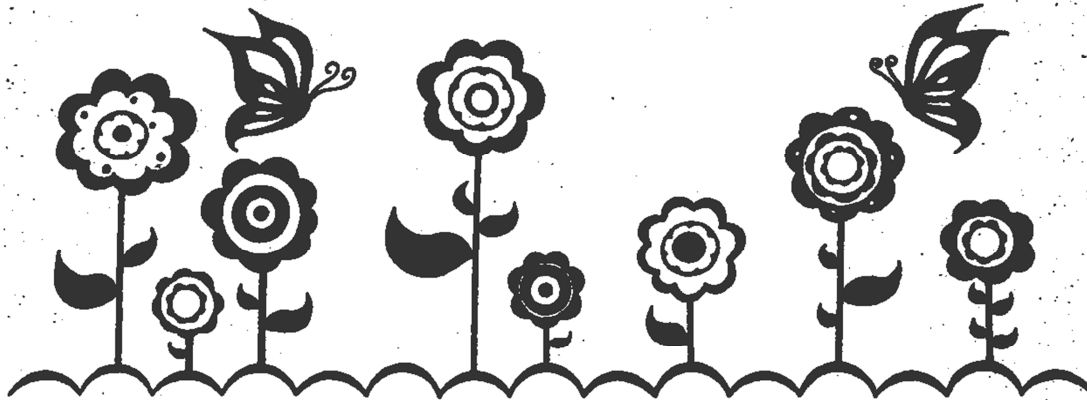

Tarkarét Óvoda

Pedagógiai Programja

2013.

Készítette: Az óvoda nevelőtestülete

Tartalom

1. Bevezető	3
1.1 Az óvodánk adatai	3
2. Helyzetünk	3
2.1 Óvodánk története, jelenlegi helyzete	4
2.2 Óvodakép	4
2.3 Gyermekkép	4
2.4 Jövőképünk	5
3. Óvodai nevelésünk célja, értékrendje, feladataink	5
3.1 Egészséges életmód	5
3.2 Érzelmi és erkölcsi nevelés, szocializáció	9
3.3 Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	12
3.4 A migráns gyermekek interkulturális nevelése	14
4. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai	15
4.1 Mozgás	15
4.2 Játék	17
4.3 Verselés, mesélés	20
4.4 Ének,zene,énekes játék,gyermektánc	21
4.5 Rajzolás, festés,mintázás,kézimunka	22
4.6 Külsővilág tevékeny megismerése	24
4.7 A külsővilág mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése	25
4.8 Munka jellegű tevékenységek	27
4.9 A tevékenységekben megvalósuló tanulás	29
5. Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége	35
5.1 Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése	35
6. Az óvodai élet szervezése	45
6.1 Csoportszervezés	45
6.2 Napirend, heti rend	46
6.3 Tevékenységi formák szervezési jellemzői	46
6.4 A fejlődés nyomon követése	47
6.5 A HPP megvalósítását segítő alapszolgáltatások	47
6.6 Személyi és tárgyi feltételek	47
6.7 Óvoda kapcsolatrendszere	49
7. A Pedagógiai Program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos intézkedések	52
8. Legitimizációs záradék	52

Irodalomjegyzék
Melléklet: Alapító Okirat

1. Bevezetés:

A közoktatási törvény értelmében 1999. szeptember 1-jétől szükséges volt az országos alapprogramra épülő helyi nevelési program szerint kezdeni az óvodai nevelőmunkát.

Óvodánk nevelőtestülete úgy döntött, hogy saját Helyi Nevelési Programot készít, mely a ONAP előírásai mellett, a helyi sajátosságaink, feltételeink figyelembe vételével dolgozunk ki.

Programunk céljaként **az egyéni képességek kibontakoztatását változatos tevékenységekkel** határoztuk meg. A gyakorlati megvalósítás során a megfogalmazott célkitűzéseink, elvárásaink, eredményeinkről pozitív visszajelzéseket kaptunk partnereinktől.

Programunk **első** nagyobb átdolgozása az 51/2004.(III.23.) Korm. rendeletének megjelenése után történt meg. Ekkor lényegre törőbbre,- a sok „felesleges” megfogalmazások elhagyásával-áttekinthetőbbé és pontosabbá írtuk át. Az átdolgozáskor jobban figyelembe vettük a partnereink elvárásait, és a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is.

Második átdolgozást helyi nevelési programunk bevalásának vizsgálatát 2009-ben végeztük el.

Az átdolgozás után is megtartottuk nevelési programunk célját, célkitűzéseit. Nem változtattunk a tartalmán sem. A kisebb változtatásokra az újabb törvényi előírások miatt volt szükség. Helyi nevelési programunk célkitűzései érdekében végzett tevékenységeink a 11 év alatt végzett munkánk a mérések és a partnereink visszajelzései bizonyították, hogy jók.

Munkánk során igazolhatóan szép eredményeket tudhatunk felmutatni. Legfontosabb, hogy gyermekeink szeretnek óvodába járni, a sok tevékenységbe örömmel és aktívan kapcsolódnak be, ezáltal jól fejlődnek egyéni képességeik, készségeik. Az iskolai életre jól felkészítetten adjuk át gyermekeinket.

Nevelőtestületünk úgy határozott, hogy az új Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti felülvizsgálat után is megtartjuk az eredeti célkitűzéseinket, folytatjuk a „rég” programunk megvalósítását természetesen az új Óvodai nevelés országos alapprogram előírásai betartásával.

Programunk a 363/2012. (XII.17.) számú Kormány rendelet értelmében, az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készült, magában foglalva a hazai és a helyi óvodai gyakorlatok eddigi tapasztalatait, eredményeit, szem előtt tartva a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt., ágazati törvény) és az 1993. évi LXXIX. Köznevelési törvényt valamint, annak módosításait.

1.1. Óvodánk adatai:

Intézmény neve: Tarkarét **Óvoda Penc**

Címe: **2614 Penc, Rákóczi út. 15-17.**

Intézmény fenntartója: Penc Község Önkormányzata

Gyermekcsoportok száma: 3

Intézmény nyitvatartási ideje: napi 11 óra

Férőhelyek száma: 75 fő.

OM azonosító: **032912**

2. Helyzetünk:

2. 1. Óvodánk története, jelenlegi helyzete

Községünk igen szép természeti környezetben helyezkedik el, a Cserhát lábánál. Az itt élő emberek többsége lokálpatrióta.

Községünkben 1914. április 15-től működik óvoda. Az épülethez nagy udvar tartozik. A folyamatosan bővülő esztétikus, szép, fa mozgásfejlesztő játékok, tornaszerek, tartalmas játékra, tevékenykedésekre, mozgásra adnak lehetőséget.

2. 2. Óvodakép

„ Itt minden érted van, érezd magad jól !”

Óvodánk szép természeti környezetben helyezkedik el, gazdag lehetőséget nyújtva gyermekeink fejlődéséhez szükséges széles tapasztalatszerzésre.

Esztétikus, családias, tisztaságot sugárzó, biztonságot figyelembe vevő tárgyi felszereltségével, a gyermek igényeit hangsúlyozó elrendezéssel várja a gyermekeket.

Az itt dolgozók hivatásszeretete a gyermek és szülők felé szeretetteljes, bizalmat árasztó, mindenkit elfogadó, vidám légkört teremt az óvodai élet folyamán.

Neveléskultúránk a családi nevelésre épül, figyelembe véve az eltérő szociokulturális háttereket. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, gyermekeink szükségleteit, érdekeit figyelembe véve szervezzük óvodai életünket.

Gyermekeinknél maximálisan figyelembe vesszük az életkori és egyéni sajátosságok eltérő fejlődés ütemét, ezért egyéni képességeikhez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, környezettudatos magatartás kialakítása, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztése vezérli munkánkat. Az élet védelmére, mások értékeinek figyelembevételére, magyarságtudatra, hazaszeretetre, helyes viselkedéskultúrára, környékünkre jellemző hagyományok megőrzésére neveljük gyermekeinket.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges pedagógiai igazodás a szabad játék és mozgás gazdag eszköz és tevékenységtárának sajátos eszközeivel kívánjuk elérni, hogy a gyermekeket megfelelően készítsük fel az óvoda utáni életre.

2. 3. Gyermekkép

Gyermekeink szívesen járnak óvodába. Gyermekközösségben aktívak, jól érzik magukat, érzelmileg gazdagok. Segítik egymást a közösségbe való beilleszkedésben. Egymás közti különbözőséget elfogadják, tolerálják. Megfelelő önismerettel és önértékelő képességgel rendelkeznek. Szüleiket, nevelőiket tisztelik, bizalommal, bátran fordulnak hozzájuk. Jól kommunikálnak, a társas kapcsolatokban megfelelő módon képesek verbális és nonverbális közlésre másokat elfogadó, együttműködők. Őszinte érdeklődés, újra való nyitottság, információ és tapasztalatok iránti befogadó készség jellemzi. Egészséges önbizalommal rendelkeznek, alkotásra, önkifejezésre törekcsenek. Szívesen mozognak, sportolnak, vesznek részt művészeti tevékenységekben kreatívak.

Környezettudatos magatartással óvják és ápolják környezetüket. Nyitottak, és befogadóak közeli és távoli környezetük kultúrájára, hagyományaira. Magatartásuk és viselkedéskultúrájuk fejlett, udvariasak, illetudók, megbecsülik a felnőttek, társaik munkáját, környezetük társadalmi, és természeti értékeit.

Képesek a liberalizmus és az értelmes fegyelem egyensúlyának normái között élni.

Pedagógus képiünk

- Az olyan óvodapedagógus, aki gyermekszerető,
- aki együttműködő és segítőkész,
 - akire jellemző az öröm és sikerorientált készség
 - és képességfejlesztés, érték közvetítés;
 - aki tiszteletben tartja a gyermek egyéni és életkori sajátosságait;
 - aki tiszteli, megérti, elfogadja a szülők különbözőségét,
 - aki befogadó szellemiségű az inkluzív nevelés kialakítása érdekében.

2. 4. Jövőkép

Szeretnénk, ha óvodánk közössége gyermekeink számára a gyermeki személyiséget tisztelő, az őket megillető jogok, és egyenlő esélyek elvén működő, biztonságot nyújtó környezetet teremtené. Gyermekeink örömteli játékkal, szabad önkifejezéssel, kreatív, tevékeny tapasztalatszerzéssel töltenék napjaikat, magas szakmai felkészültséggel, széles látókörrrel rendelkező, folyamatosan fejlődni, megújulni képes óvodapedagógusok irányításával.

3. Óvodai nevelésünk célja, feladata.

Alapvető célunk: Egyéni képességek kibontakoztatása változatos tevékenységekkel.

- a kommunikációs képesség intenzív fejlesztése,
- az egészséges életmód feltételeinek biztosításával a személyiség sokoldalú fejlesztése,
- családok aktív bekapcsolása az óvoda és a gyermek nevelésébe.

Óvodánk nevelési célja

A 3-7 (8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása.
- az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével
- a sajátos nevelésű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása.
- szükség esetén a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése.

A jelzett területeken történő fejlesztés értelmezésünk szerint a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet. Ebben meghatározó a 3-7 (8) éves kor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás. A testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik.

Alapelvünk:

- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.
- A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.

- A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembevétele.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- A hátrányos működtetés tilalmának tiszteletben tartása.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.

Általános feladataink

- **Egészséges életmód kialakítása**
- **Az érzelmi az erkölcsi szocializáció biztosítása (és a közösségi nevelés)**
- **Az anyanyelvi az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása-tanulás**

Feladataink: gyermekközpontúak, értékorientáltak.

Nevelési programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módja és fő tevékenységi formájára, a mozgásra és játékra alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A program nevelési keretét egy felől a gyermek természetes megnyilvánulási formái, más felől az óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg

3. 1. Egészséges életmód alakítása

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése kiemelt jelentőségű, mely segíti a kisgyermek testi, lelki szükségleteinek kielégítését, növekedését, fejlődését, jó közérzetének biztosítását.

.Meghatározónak tartjuk a helyes életritmus kialakítását. Ennek feltétele a jól szervezett napirend, a napi életritmus, amikor a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek (étkezés, pihenés, tisztálkodás, egyéb tevékenységek) váltják egymást. A helyes életritmust a családdal együtt kell kialakítani. Ennek érdekében óvodai és óvodán túli ajánlott napirenddel segítjük a családi nevelést. Javasoljuk az étkezések, pihenés időpontját szombat, vasárnap és szabadság idején is betartani.

Célunk

- kiegyensúlyozott, egészséges gyermekek nevelése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés, szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése
- Távlati célunk, hogy felnőtt életükben váljanak képessé egészséges, harmonikus életvitel kialakítására, életmódjukra vonatkozóan helyes döntések meghozatalára, konfliktusaik, problémáik megfelelő kezelésére.

Feladatunk:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
 - a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
 - _ a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
 - _ a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
 - _ az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés szokásainak alakítása
 - a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- _ a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása**
környezettudatos magatartás megalapozása
__ megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve,
speciális, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása

Az egészséges életmód alakításának területei:

Gondozás:

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfortérzetének kielégítése. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek– óvodapedagógus, gyermek – dajka kapcsolatot feltételez.

Testápolás:

Toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint fizikai segítség nyújtása nagy türelmet, megértést igényel. A rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásuk során kialakul a tisztálkodás szükségességének igénye. A kéz, arc megérintését szintén nagy tapintattal kell tennünk. Fontosnak tartjuk a fogápolási szokások megalapozását. A papír zsebkendő használatával kapcsolatos tennivalókkal megismertetjük gyermekeinket. A papír zsebkendő tartó könnyen elérhető , hozzáférhető helyével,használat utáni hulladékgyűjtő helyére szelektív hulladékgyűjtésre.

Környezet védelmi tapasztalat biztosítása

Az élethez vízre van szükség (szomjúság, tisztálkodás)- a víz drága kincs!- Ne folyassuk fölöslegesen (pl. fogmosásnál, fogmosó pohár használata)!

Öltözködés:

Védekezés az időjárás változásai ellen, de fejleszti a gyermek ízlését, önállóságát is. Javasoljuk a szülőknek, a gyermek óvodai öltözéke kényelmes, természetes alapanyagból, jól szellőző legyen. Fontos az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése, az időjárás, öltözködés összefüggésének felismertetése, egymáshoz igazítása. Az óvodában cserecipő, pizsama és tornaruha használata kötelező, melyet a szülők biztosítanak gyermekük számára.

Étkezés:

A táplálkozás a növekedés és fejlődés elengedhetetlen feltétele. Óvodánkban tízórai, ebéd, uzsonna áll a gyermekek rendelkezésére. Az óvodapedagógus ismerje az egyes gyermekek étkezési szokásait kedvelt ételeit, ételérzékenységét, esetleg undorát. Tapintattal segítjük, szoktatjuk őket a kívánt táplálkozási követelményekhez a családdal együttműködve. Heti egy alkalommal gyümölcs-zöldségnapot tartunk. A kijelölt napon a szülők egy-egy gyümölcsöt, vagy zöldséget hoznak, amiből a HACCP élelmiszer biztonsági előírásokat betartva közösen készítünk pl. gyümölcssalátát, zöldségsalátát, frissen préselt gyümölcslevet, ezzel is mintát adva a családoknak a korszerűbb táplálkozás kialakításához. Családos programunk minden ősszel az Őszi-vitaminnap, ahol mindezeket a szülőkkel közösen készítjük el. Vallási, valamint

egyéb okból (pl. vegetáriánus) eltérő étkezést igénylő családok étkezési szokásait tiszteletben tartjuk. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése, a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvodapedagógus, dajka bemutatja, megismerteti, és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melynek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat, mindehhez elegendő időt kell biztosítani.

Pihenés:

Az óvodás gyermek napirendjében nagyon fontos szerepet kap. Legfontosabb a pihenéshez szükséges nyugodt légkör biztosítása, az altatás hangulatához illő mese, halk zene, a gyermekek egyéni alvásigényének és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtése. Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektetőink vannak, saját pizsamát használnak, otthoni szagélményt adó alvóka, apró puha tárgyak segíthetik nyugodt pihenésüket, fűtési szezonban párologtatóról gondoskodunk minden csoportban.

Testi nevelés:

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. Maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezetet biztosítani tudjuk. Ehhez rendelkezésünkre áll egy szép füves udvar, nagy füves játéktérrel, esztétikus, a biztonsági szabványnak megfelelő játékokkal, sportszerekkel, újonnan készült fedett fészkerrel.

Mozgás:

A mozgáshoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását. Az óvodapedagógus feladata a dajkával megosztva, hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez. Minden évszakban közeli kirándulásokat, sétákat szervezünk a közeli erdőszélre, erdei játszótérre, megismertetjük a természetjárás szépségeivel gyermekeinket. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk és mintát adunk a szülőknek is. Évente néhány alkalommal a szülőket is bevonjuk (játsszódélutánok, OVI-NAP), ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést.

Levegőzés:

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Arra törekszünk, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységet a szabad levegőn végezzenek. A helyi adottságok szerint a játék, mozgás (szervezett testnevelés) is a szabadban történhetnek.

Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása:

Az élethez levegőre van szükség, van jó és van rossz, tiszta és szennyezett levegő (szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával)

Edzés:

A Levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Erre az óvoda udvara kínál jó lehetőséget minden évszakban. Mindezeknél figyelembe kell venni a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat. Nyáron a szabadban töltött idő alatt fényvédő krémmel kell óvni őket a nap káros hatásaitól, az erős UV sugárzásakor 11 és 15 óra között a gyermekek nem lehetnek sem a napon, sem az árnyékban. Óvodánkban a vízfürdőzésre nincs lehetőség, mivel nincs pancsoló.

Egészségvédelem:

Nagy hangsúlyt fektetünk a higiénés szabályok betartására (környezet tisztántartására, portalanításra, szükség szerint fertőtlenítésre), környezeti ártalmak kiküszöbölésére (szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos izzók, keverőfejes csaptelepek, légszennyezés csökkentése, bokrosítással, fák ültetésével az udvaron, a csoportszobában zöld

növények elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása. Lényegesnek tartjuk az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló, az óvodai közösségbe nem feltétlenül akadályozó betegségek (pl. krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását. A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos ellenőrzését, karbantartását a hibaforrások megszüntetését. Szükséges az óvodapedagógus állandó kontrollja a tevékenységek figyelemmel kísérése. Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük gyermekeinket (tolerancia, konfliktuskezelés).

Az egészséges életmód alakításából adódó óvodapedagógusi feladatok:

- A gyermek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő életritmus kialakítása a napirendben
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése egész nap folyamán
- A szokás és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel, betartásának figyelemmel kísérése a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése
- Önállósági törekvések támogatása
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál,kés,villa , csukott szájjal való rágás, szalvétahasználat)
- Asztalterítés technikájára esztétikumára való odafigyelés
- A szülők meggyőzésével a szénsavas túlcukrozott serkentőszereket tartalmazó italok kiiktatása
- A toalett intimitásának biztosítása
- 3 éveseknek illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír, a zsebkenő használatában segítségnyújtás
- Elegendő mennyiségű toalettpapír használatára ösztönzés
- A fiúknál a WC deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása
- A WC lehúzásának igényre alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése
- A gyermek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása
- A gyermek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása
- A fogmosás technikájának mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás
- Erős napsütés, vagy hideg szeles időben egyéni szükséglet szerint a gyermek bőrének krémezése
- Öltözködésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás
- A gyermek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel (természetes anyagból, kényelmes legyen,a cipő tartsa a gyermek bokáját)
- A ruhák összehajtásának, az öltöző szekrényben való rendben tartásának, megismertetése, elvárása
- A gyermek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 10 fokig
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése
- Lefekvés utáni mesélés, majd testközeleli jelenlétével, simogatással a gyermek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása
- A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer, illetve alkalmasszerűen, dokumentáltan
- Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében(pl. séták alkalmával a forgalmas szennyezett területek elkerülése)
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, felügyelet biztosítása, szüleinek értesítés

Sikerkritériumok

- Szükségeit képes kielégíteni.
- Szükségeit képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC –deszkát és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység után kezet mos, kezét szárazra törli.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után helyére teszi.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtván helyére tenni
- Étkezésnél képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldféléket, gyümölcsöt.
- Vigyáz környezetére, tisztaságára.
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igénnyé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat

3. 2. Az érzelmi és erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az érzelmi, az erkölcsi, a közösségi nevelés biztosítása során figyelembe vesszük, hogy az óvodáskorú gyermek személyiségében az érzelmek dominálnak, magatartására az érzelmi vezéreltség a jellemző.

- A társadalmi normák értékrendszerek mindig az adott mikrokörnyezetben, annak közvetítésével alakítják a gyermeki személyiséget. A kisgyermek életében a környezetnek, így az óvodai csoportnak kiemelkedő jelentősége van.
- Óvodai nevelésünk messzemenően támaszkodik a családi nevelésre, a család és óvoda szoros együttműködésére törekszik. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot.
- A kortársi kapcsolatok szerepe nagy hatású a szocializációban. Ehhez az óvodai nevelés- a családi nevelésén túl – semmivel nem pótolható szocializációs színteret biztosít a kisgyermek számára.
- Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezt szükséges:

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező hatások ériék
- erkölcsi, akarat tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével
- az óvoda egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását és teret enged önkifejező törekvéseinek
- az óvoda annak elfogadására, megértésére neveli a gyermeket, hogy az emberek különböznek egymástól
- a közös élmények, tevékenységek gyakorlása meghatározó a szocializáció szempontjából a gyermek erkölcsi tulajdonságainak megalapozásában (pl. együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának, ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának, szokás és normarendszerének alakulásában

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom-növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.
- Ahhoz segítjük a gyermekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
Az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű a gyermeki magatartás alakulása szempontjából.
- A kiemelt figyelmet igénylő (lassabban fejlődő, sajátos nevelési igényű, hátrányos-és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- Szükség esetén, esélyteremtés a migráns gyermekek számára
- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

Célunk:

- Szívesen kommunikáló, környezetében jól eligazodó, érzelmekben gazdag, segítőkész gyermekek nevelése, akik képesek a konfliktusok önálló kezelésére, a különbözőség elfogadására
- Az önérvényesítő, énes magatartástól a kezdeményező, kooperatív viselkedésig eljutó gyermekek nevelése
- Optimista szemléletű, a természeti és közvetlen környezetét szeretetű, védő gyermekek nevelése
- A gyermekeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet megismertetése, a szülőföldhöz való kötődés megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságot árasztó légkör kialakítása.
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése.
- Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő, „anyapótló” magatartása
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe.
- Környezetvédelmi viselkedési magatartásformák alakítása.
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése.
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása
- A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatása.

- Gyakorlat közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása.
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mi-tudat” alakítása.
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése.
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás.
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása.
- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása.
- Szükség esetén a migráns gyermekek beilleszkedésének segítése.
- A családdal való együttműködésre törekvés.
- Egyeztetett időpontban fogadóóra-tartás, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről.
- Szülői értekezlet tartása.
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel
- A beszoktatás hetében minimum 3 napot egész nap a gyermekekkel tölt.

Sikerkritériumok

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát,
- A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Szereti, és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli, és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet, gondoskodik az állatokról.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni
- Szükség esetén segíti az arra rászorulókat.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmien, indulatain korának megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.
- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkal való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

3. 3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen **a gyermek szabad játéka által** valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap – kultúr technikák elsajátítására.

A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétel, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióiból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik, vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy a pedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monológikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (pl.: érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak kialakítása- beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével)- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

A tevékenység célja:

- Nyitott, magabiztos, jó kommunikációs képességgel rendelkező gyermekek nevelése.
- Az anyanyelv ismertének, megbecsülésének, szeretetének alapozása.
- Az érthető, kifejező beszéd készségének kialakítása.
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása, a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A tiszta, érthető beszéd, az aktív szókincs alakítása.
- A gyermek életkorának megfelelő tempóban a beszédkedv fenntartása, a beszédkultúra kialakítása.
- A kreatív interakciós képesség kialakítása.
- Az általánosan érvényes illemszabályok elsajátíttatása, a kapcsolatteremtés elemi szabályaink megismertetése.
- Értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitás fejlesztése.
- A természeti – emberi - tárgyi környezet iránti érdeklődés felkeltése.
- A személyiség pszichés beállítódásának megalapozása az elfogadás, az együttműködés, önállóság, találékonyság, kapcsolatfelvétel- és alakítás területén.
- Differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés
- Az iskolai alkalmasság elősegítése, az iskolai kommunikációs kudarcok megelőzése

Feladatunk:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- Kognitív képességeik fejlesztése:
 - egyre pontosabb, valósághű észlelés,
 - figyelem-összpontosításra való képesség,
 - valósághoz közelítő képzeleti működés,
 - reprodukív emlékezet,
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás
 - az alakuló fogalmi gondolkodás.
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikhoz, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztésből és nevelésből adódó óvónői feladatok

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat.
- Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása.
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható
- A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észrevételezése, megismertetése.
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés
- Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétele
- Figyelem-összpontosításra motiválás
- A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszéd kedvének felkeltése
- A gyermekek szókincsének bővítése
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése
- A nyelvi hátrányos helyzetű, ill. nyelviileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás
- Szükség esetén- migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztő pedagógussal

Sikerkritériumok

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése
- Képes vizuális, auditív differenciálásra
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás a jellemző
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincse korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.(Ha van az óvodánkban migráns gyermek.)

3. 4. A migráns gyermekek interkulturális nevelése

(Óvodánk felkészül a migráns gyermekek befogadására is)

Migráns gyermek az a gyermek, aki valamint akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Alapelveink:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden migráns kisgyermeket megillet.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó óvónői feladatok

- *Felkészülés a gyermek fogadására.*

Az óvónő felkészülése a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétellel kezdődik. A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjtenie, szükség esetén utána kell olvasnia. Ezek az információk hozzásegítik ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. Tanácsos ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is megismertetni.

- **Az érkező gyermek empátiás fogadása**

A migráns gyermek kezdeti viselkedését meghatározza aktuális érzelmi beállítódása és előzetes szocializációs tapasztalatai:

- A migráns kisgyermek, amikor bekerül a számára teljesen idegen környezetbe, egyedül lévőknek, kirekesztettnek érzi magát.
- Nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyermekek beszédét, és őt sem értik a többiek.
- Fél az ismeretlentől, a változástól, a bizonytalanságtól.
- Vallási okból előfordulhat sajátos étkezési szokás, ettől úgy érzi, ő más, mint a többi kisgyerek.
- Általában a család szociálisa is rászorult, ezért a többi kisgyermekhez viszonyítva hátrányosabbnak érezheti magát.

Ezért az óvodapedagógus legfontosabb feladata:

A kezdeti időszakban a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése.

Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása szükséges a többségi gyermekek számára. A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét-játék, mese, vers, ének, zene, tánc-figyelembe véve valósítható meg.

A migráns gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

Sikerkritériumok

- Szívesen jár óvodába.
- A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- Szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat tömondatokat képes magyarul kimondani.

4. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

Természetes gyermeki megnyilvánulások

4. 1. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltó-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket

- sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.
- A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatásait.
- A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás fejlődésére.
- A spontán, a játékba, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük.

Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magában foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is. A tornának, játékos az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és a szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján-az egyéni szükségleteket

és képességeket figyelembe véve-minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk. Felvállaljuk a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

A mozgásfejlesztés területei:

- * **Szabad játékban** a gyermekek spontán, természetes mozgása közben,
- * **Kötelező testnevelési foglalkozáson,**
- * **Mindennapi testnevelésen.**

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek, valamint tájékozódásának, alkalmazkodó képességének és a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése játékos formában.

A mozgásfejlesztésből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése
- A mozgásos tevékenység pozitív megerősítése
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása.
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában, sportcsarnokban és az udvaron
- A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje
- A testnevelés-foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata
- A testnevelés-foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- Tiszta, jó levegő biztosítása a tornateremben
- Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése.(arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!).
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket.
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybe vétele.(Baleset elkerülése).
- Az adott testnevelés-foglalkozás mozgásos anyagához a fejlesztési feladatok hozzáigazítása.
- Odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére
- A testnevelés-foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre
- A testnevelés-foglalkozásszervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt
- A testnevelési-foglalkozások eszközeként az anyagtól függően, kéziszer használata
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10-20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak
- Kiemelt prevenció feladatok megvalósítása: nagymozgás fejlesztés, egyensúlyérzék fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika - fejlesztés, keresztcsatornák. fejlesztése

Sikerkritériumok:

- Igényli a mindennapos mozgást
- Mozgása harmonikus, összerendezett,
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni,
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket,
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani,
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő,
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja,
- Fejlett az egyensúlyérzéke,
- Tud rollerezni, vagy biciklizni,
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett,
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós,).
- Ismeri legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, ugróköté, karika),
- Érdeklődik valamely sportág iránt,
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész,
- Ismeri a csapatjáték szabályait,
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

4. 2. A játék

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré. A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. A szakaszok ismeretén túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei. **A mozgás, a testséma és az én megismerése, a prevenció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik.**

A játék mind az erkölcsi és a közösségi nevelést, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi. Az egyszerű gyakorló, majd utánzó játékoktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorlójáték soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerre.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- **Gyakorlójáték:** Fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége
- **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarat tulajdonságai, kognitív képességei
- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak-és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája
- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarat tulajdonságai, szocializációs készsége

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarat, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világkép és a tudat kialakulásától.

Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétele, szociális hatékonyság (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálják a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályzó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetséggondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, inger gazdag környezetet, és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételeit. Az egyenlőtlen fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás a viselkedés részfunkció zavarainak öngyógyító tendenciái erősítését támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést.

A gyermek a játékában vérmérsékletének, aktuális idegélettni, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismerttet preferálja az adott pillanatban

Programunk a **játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének.** A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szüksége, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvodapedagógus által kezdeményezett játék. Eltérés az óvodapedagógus szerepében található:

1. Szabad játék:

Amikor az óvodapedagógus biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a

- játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- gyermeki játékgondolás megvalósulásában,
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvodapedagógus hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt-játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival éri el.

2. Kezdeményezett játék

Amikor az óvodapedagógus pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a **külső készítésnek** akkor van helye, ha a **gyermek érdekében** történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartjuk tiszteletben választását- jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítjuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

A játéktevékenység célja: A gyermek szabad képzelettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális kapcsolatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása.

A játék támogatásából adódó óvodapedagógusi feladatok

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó **légtér** megteremtése, és folyamatos fenntartása
- Ingergazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó **környezet** kialakítása
- A **játékok** a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora-függetlenül korcsoporttól- legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás **eszközeinek** sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése
- Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, például homok-asztal, víz-asztal, a játékkal kapcsolatos szabály alakítása
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása
- Sokszínű **tapasztalatszerzési** lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz.

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása
- Reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése-differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátás során
- A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása
- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése
- Modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselszik, ahogy a gyerekektől is elvárja
- A gyermekek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársaként vesz részt a játékban
- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása
- Az egészséges versenyszellem megalapozása
- A gyermek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása

Sikerkritériumok

- Örömmel, önfeledten játszik.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Képes élményi eljátszására.
- Szívesen vállal szerepet.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat.
- Másokat is figyelmeztet a szabály betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Játékában elmélyült, kitartó.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

4. 3. Verselés, mesélés

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermeknek. Közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekek egymással és anyanyelvükkel, A mese-és versmondás lényeges elemeit testbeszéd, tekintettartás, verbálisemlékezet- az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás-dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömet önálló alkotás élményével fokozva. Tapasztalataink szerint a családokban túlburjánzott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép játékok és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

A tevékenység célja: A gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiség jegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Feladatunk:

- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a **biztonságos önkifejezés megalapozása**
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az **irodalmi érdeklődés felkeltése**
- **A magyar kultúra értékeinek átörökítése**
- **A szülők nevelési szemléletének formálása**

A napi tevékenység során az óvodapedagógus többször is mondhat –a helyzethez illő- mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. A többnyire játékos mozgásokkal és összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak. A főleg 3-4 éves korban nagy jelentőségű testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítsen a gyermekeknek a természeti környezetet megjelenítő irodalmi alkotások (mese, vers, elbeszélés). Teremtsen alkalmat arra, hogy a gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövése, befejezése is.

A mese-, vers tevékenységgel kapcsolatos óvodapedagógusi feladatok

- Változatos irodalmi élmények közvetítése, alkalmanként kötött formában
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből
- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére
- A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- Szívesen dramatizál, bábozik

- Kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol
- A gyermekek mese-, versalkotásra ösztönzése
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- Irodalmi művek ajánlása a szülőknek
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben
- Irodalmi élményekhez juttatás (bábszínház látogatás, előadók meghívása az óvodába)

Sikerkritériumok

- Örömmel várja a mesélést.
- Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szárait felidézni.
- Képes a folytatásos mese szárait, epizódjait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szívesen mond verset.
- Szereti a mondókákat.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes meséket, történeteket alkotni.
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tudja.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.
- Nő a szülői mesélés gyakorisága.

4. 4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Zenei nevelésünk alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökségünket. A közösen játszott dalos játékok, nagy hatással vannak a gyermek fejlődő személyiségére. A népi gyermekjátékok és a hozzájuk kapcsolódó népszokások, hagyományok megismerése erkölcsi értékek megszerzésére alkalmasak, közösséget építenek, és hazaszeretetre is nevelnek. Az énekes népi játékok, népi gyermekdalok, és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak zenei képességeik alakításában. / ritmus, éneklés, hallás, mozgás, zenei kreativitás/. A zenehallgatási anyag megválasztásánál óvodapedagógus figyelembe veszi migráns gyermekek nemzetiségi hovatartozását.

Zenés tevékenységek megvalósítása során lehetőséget nyílik a néptánc, népi játékok megismerésére. A gyermekek játékos mozgás, és a tánc segítségével ismerik és szeretik meg a mozgás örömeit. A kicsik a kreativitást, fantáziát szabadon engedő természetes mozgásokra épülő foglalkozások során könnyebben motiválhatóak. A sikerélményt nyújt, feltámad bennük az igény a testmozgás iránt. Szívesen táncolnak, sokszor a felnőttek mozgását utánozzák, követik. Minden új fizikai élmény a kisgyermek magabiztosságát erősíti, segítséget nyújt, hogy újabb feladatok elvégzéséhez. Az éneklés, zenélés és a tánc a felnőtt minta spontán utánpótlása során válik a gyermek mindennapi tevékenységének részévé.

A tevékenység célja: a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésük, esztétikai fogékonyságuk formálása, a zenei anyanyelvük megalapozása.

Feladatunk:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása, értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek megismertetése által.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei képességeinek, éneklési készségének,

zenei kreativitásának fejlesztése.

- Néptánc, népi táncos hagyományok megismerése.
- A gyermekek zenei ízlésének formálása, és mozgáskultúrájának fejlesztése

A zenei nevelésből adódó óvodapedagógusi feladatok

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválasztása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.
- Népszokások, hagyományok megismertetése: szüreti mulatság, pásztorjáték, farsang, kiszézés,...
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Zenei fogékonyság megalapozása igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával.
- A közös játék öröme, az egymásra figyelés, az azonos élménybe való belefeledkezés, közösségépítés a pedagógus aktív irányításával.
- A közös és egyéni éneklés megszerettetése.
- A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zenei anyagválasztása.

Sikerkritériumok

- Örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekel játszik dalos játékokat.
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.
- Szívesen hallgat zenét.
- Éneklési készsége, ritmusérzéke, zenei hallása jól fejlődik
- Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő.
- Felismeri alapvető hangszerek hangját, képes hangszerek használatára
(dob, cintányér, triangulum).
- Megismerkedik alapvető térformákkal, táncos lépésekkel.

4. 5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabbika, mégis csak egyik, meglehetősen szűk dimenziója, hiszen a vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja.

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.

A tevékenység célja: a gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, téri szabad önkifejezése. A gyermekek tér- forma- szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

A vizuális nevelésből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- Megfelelő helyet, időt és eszközt biztosít a gyermekek számára.
- Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartja.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra.
- Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőköpeny használata, kézmosás, védő asztalterítő...
- A higiéniai szokások betartását figyelemmel kíséri.
- A 3-4 évesekkel megkedvelteti a rajzolást, festés alapjait, a mintázás alaptechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
- A 4-5 éves gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfüzés alapjait.
- Az 5-6-7 (8) éves gyermekeknél a képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítését erősíti, és megismerteti a szövés technikáját, valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.
- Bemutatja a gyermekeknek, az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, Pencre jellemző épületeket (Múzeum, Iskolák épületei, régi parasztházak).
- A gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, az esztétikusra.
- A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja.
- Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti.
- Az 5-6-7 éves gyermekeknek saját eszközt és saját gyűjtőborítékot biztosít.
- A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeli.
- Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra.
- Támogatja a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra.
- Balkezes gyermeket nem erőltet jobb kézzel való munkálkodásra.
- Az ábrázolás során különösen figyel a diszgráfia tüneteire.
- Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzát ad a gyermeknek.
- Mintázáshoz többféle anyagot is használ (vizes homok, gyurma, agyag).
- A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkel növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A csoportszoba, öltöző, mosdó esztétikumának alakítása és fenntartása során formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.

Sikerkritériumok:

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Élményeit képes megjeleníteni.
- Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri a hat alapszínt, azt bátran használja.
- Megfelelő a finommotorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Szívesen alkot közösen a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.
- Az ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.
- Tér látása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai élményt alkotni.
- Ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet.
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

4. 6. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világon, környezeten értjük egyrészt a **külső természeti környezetet** (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt a **külső, ember alkotta, épített környezetet** (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatos, a vidéki környezet). Fontos, hogy a gyermek megismerje szűkebb, tágabb környezetét. Tudjon rácsodálkozni a természetben, emberi tárgyi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma. Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi étellel tudunk nevelni. Miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amely a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományok közvetítésére. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek-különösen az érzelmileg közel álló dajka-pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink megszeretik környezetüket, ragaszkodnak ahhoz, hogy lehetőségeikhez képest védik, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodnak benne.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

Tekintettel arra, hogy olyan faluban élünk, mely szép természeti környezettel van körülvéve, és a szépséggel harmóniában élünk, hangsúlyos szerepet szánunk a természeti és társadalmi környezettel való pozitív viselkedési formák és magatartásmódok kialakítására.

A tevékenység célja: A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során olyan tapasztalatok megszerzése, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz és tájékozódáshoz szükségesek, valamint pozitív érzelmi viszonyok kialakítása a természeti és épített környezet értékei iránt.

A külső világ tevékeny megismertetéséből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyaira építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik
- A meglévő ismereteket elmélyíti, rendszerezi.
- Elegendő alkalmat és változatos tevékenységeket biztosít spontán és szervezett formában felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásánál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, közvetíti a környezetkultúrát
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Meglátatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény-és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, a fenntartható fejlődés érdekében a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektálás.

- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását, a biztonságos életvitel szokásainak kialakítását
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít ki, ahol mindig csírázik, hajt zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosít a kert gondozására, ehhez megteremti a feltételeket.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.
- Megfigyeléseket szervez, ahol a az élővilág, az életközösségek megismertetésére motivál, észre véteți a legapróbb növényt, rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakéreg, csigaházak, kavicsok).
- Az óvoda közvetlen környezetére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

Sikerkritériumok:

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodája nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Szívesen ápolja a növényeket.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.
- Felismeri a közlekedési eszközöket.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt megfigyeléseken, kirándulásokon, sétákon, kiállításon, rendezvényen.

4. 7. A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

A gyermek az őt körülvevő környezet megismerése során, aktivitása eredményeként matematikai tapasztalatokat szerez formai, mennyiségi, téri viszonyokról.

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozik a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Tevékenység célja: A közvetlen környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismertetéséből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése

- Érdekes, a gyermek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése
- A gondolatok, a probléma megfogalmazása, a pontos, egyértelmű, a gyermek számára érthető közvetítése
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek:

1. A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon.
- Sorban rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.

2. Tapasztalatszerzés a geometria körében:

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fejlődjék le felületeket.

3. Tájékozódás a térben és a síkban:

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

Sikerkritériumok:

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es számkörben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb...
- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...

- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni: kocka, gömb, téglatest.
- Van tapasztalata a tükörképről, szimetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

4.8. Munka jellegű tevékenységek

A munkavégzés rendszeres, folyamatos tevékenység, ami beépül az óvodai mindennapos életébe. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. Fontos, hogy munkavégzés során biztosítsunk bizonyos fokú önállóságot. A munkatevékenység sohase legyen a gyermekekre kényszerített. Ügyelünk arra, hogy tevékenységünk a gyermekek számára minta értékű legyen.

Az önkiszolgálásnak, az óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek önmagukkal kapcsolatos teendőket – testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása, alakítása, minél korábban próbáljanak önállóan elvégezni. A gyerekek képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, ha már erre érettek. Kezdetben segítséggel, később önállóan, öntevékenyen végzik ezeket a tevékenységeket. A gyermekek munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik.

Lehetőséget adunk arra, hogy a gyerekek maguk végezzenek olyan munkát, amelyre képesek, saját személyük, illetve a csoport érdekében. Értékelésünk buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszonyt alakítsunk ki a munkához.

Célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatait, környezetük és tárgyaik rendben tartását, kötelességtudatát.

A munka jellegéből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- Biztosítson lehetőséget minden gyermek számára, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, társai, és a közösség érdekében végzett munkatevékenységet.
- Tegye lehetővé, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő teret, munkaeszközöket.
- Biztosítson a gyermekek számára bármikor elérhető és aktualitás szerint használható eszközöket.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek munkatevékenység végzéséhez, abban az esetben is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Nyújtson segítséget abban, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhessek.

Sikerkritériumok:

- A gyermekek önállóan ellátják magukat (öltözködés, önkiszolgálás)
- A közösségért szívesen végeznek munkát
- Óvoda rendjét, tisztaságát fenntartják

- Ismerik a munkavégzés eszközeinek használatát
- Szívesen segítenek, ahol szükséges
- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat szükség szerint, önállóan elvégzik.
- Étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködésnél önállóan, tudnak gombolni, ismerkednek a kötés technikájával..
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák:

- önmagukért, társaikért folyó tevékenység
- Másokért, közösségért végzett tevékenység

Közösségi munkák:

- Naposi munka
- Felelősi munkák (pld: mosdó, növények ápolása)
- Évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó munkák
- Udvarrendezés - kerti munka
- Dekoráció készítés ünnepek előtt, ünnepi készülődés
- Játékeszközök, eszközök javítása, barkácsolás
- A környezet rendjének megőrzése, teremrendezés tevékenységek előtt és után

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- Gondozzák, óvják környezetük növényeit, élővilágát .
- Részt vesznek a növények ápolásában a csoportszobában és az udvaron is.
- Szívesen segítenek az udvar karbantartásában, rendezésében.
- Gondoskodjanak téli időszakban a madarak etetéséről.
- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben.

Sikerkritériumok

Önkiszolgáló tevékenységek:

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- Étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködésnél önállóan, tudnak gombolni, próbálkoznak a kötés technikával.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatokat is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik.

- Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- Felelősi munkákat szívesen vállalnak (pld: mosdó, növények ápolása), és önállóan teljesítik.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- Vigyáznak játékaikra, és rendben tartják azokat.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron is.
- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.

4. 9. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Célja: a gyermekek cselekvő aktivitásának, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségeinek biztosításával az értelmi képességeik, készségeik, akarati tulajdonságaik fejlesztése.

A tanulási tevékenységekből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése egész nap folyamán.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- Szokások alakítása utánzásos minta-és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakoztatását
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:
 - Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
 - Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, szociális, pszichomotoros)
 - Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)
- A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:

- A tehetség és megjelenési formájának felismerése
 - A gyermek segítése a továbbfejlődésben
 - Speciális szükségleteinek kielégítése
 - Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
 - A szülő segítése gyermeke nevelésében
- Részkéesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek

Sikerkritériumok:

- A gyermekek érdeklődők, bátran kérdeznak.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.
- A részkéesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

Személyiségfejlesztő feladataink:

- Alapvető feladat az interperszonális kapcsolatok új formáinak alakítása, mely egyaránt értendő a gyermek-felnőtt és gyermek-gyermek kapcsolatra, hogy értelmes kooperációra alkalmassá váljanak. Ehhez szükséges a kapcsolat érzelmi igényének és a kapcsolatfelvétel képességének folyamatos fejlesztése, elsősorban az óvodapedagógus modellhatása és a szoktatás révén.
- Az énkép, önismeret, önértékelés fejlesztése, a gyermek természetes megnyilvánulásaira és teljesítményére adott konkrét és pozitív megerősítések által. Ennek eredményeként képesek felmérni saját helyzetüket a csoportban, képesek az önálló helyzetmegoldásokra, hatékonyan érzik magukat, így önérvényesítésük szociálisan, elfogadható módon, teljesítményen keresztül történik.
- Érzelmi fejlődés területén: Alapvető, hogy a gyermekek megismerjék és gyakorolják a társas együttélés, önérvényesítés alapvető szabályait, egymásra figyelmet, együttérzést, egymáshoz való alkalmazkodást, egymás segítségét.
 - a nevelési helyzetekben az összpontosításra, erőfeszítésekre való képesség mellett a jó megoldásra ösztönző belső igény, belső motiváció alakítása, a jól elvégzett „feladat” utáni megelégedettség mint jutalom-értékének alakítása.
 - Az érzelmek átélésének, az érzelmek felismerésének és saját érzelmeik pontos kifejezésének alakítása, az érzelmek feletti
 - Életkorban elvárható-kontroll erősítése.
- Erkölcsi értékek alakítása a szociális erkölcsi normák felfogásán, beépülésén keresztül: a jó-rossz felismerése, az őszinteség, igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése, saját élethelyzeteikben való megtapasztalás, érzelmi átélése mellett-megfelelő értelmezéssel párosulva, s a nevelő személyes példáján keresztül.
- Értelmi fejlődés területén: az óvodai nevelés módszereinek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezésével, célirányos bővítésével fejlődnek megismerő kognitív képességei:
 - egyre pontosabb, valóság hűbb észlelés,
 - figyelem összpontosításra való képesség,
 - valósághoz közelítő képzeleti működés,
 - produktív emlékezet,

- problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
 - az alakuló fogalmi gondolkodás,
- A testi nevelés átfogó, tevékenység- és feladatrendszerét elsősorban a gondozás és a mozgás által kívánjuk megoldani. E két tevékenység az egész óvodai életet átszövi. A gondozás elsősorban az óvodapedagógus feladata. Folyamatos odafigyelésével biztosítja a gyermekek komfortérzését. A gyermekek jó közérzete adhat alapot az összes tevékenységhez. A gyermek legalapvetőbb, természetes megnyilvánulási formája, a mozgás is csak akkor lehet fejlesztő hatású, ha az a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

Az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához.

– A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz, megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.

– az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

– megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

– a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi, fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

– érthetően, folyamatosan és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, végig tudja hallgatni, és megérti mások beszédét.

– kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll a kedvező iskolai légkörben és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttekkel és gyermektársaival.

Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését, feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásában, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól az iskolai tanulmányokra való alkalmasság eléréséig kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű-kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus a gyermekcsoport életének irányítója. A felnőtt-gyermek kapcsolatában az élet első 6 évében sokkal erőteljesebb az indulati töltés, az érzelmi meghatározó, mint a kortársi kapcsolatokban.
- Ezért a szocializációban két szempontból is kiemelkedő a szerepe:
 - Egyrészt, mint modell, mert érzelmi indíttatású, mintakövetésre sarkall, szerepátvételre, azonosulásra készítet,
 - Másrészt, mint struktúraszervező, szakmai kompetenciája, a felkészültsége birtokában szervezi a gyermekek értelmes tevékenységét, környezetét. A gyermekek kapcsolatairól és tevékenységükről visszajelzéseket ad, és fokozott figyelemmel kíséri a szociális és kognitív teljesítményeket, megerősítésekkel a jutalmazás-büntetés területén.
 - Kísérje fokozott figyelemmel a hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztését.
 - A 6. életévét betöltött gyermeket, aki még nem alkalmas az iskolai tanulmányai megkezdésére differenciált nevelésben részesítse.
- Az óvodapedagógus a legfinomabb szabályozó. Az érzelmi minta átvétele a jelentéstanulás alapvető formája. Így felnőtt így válik az érték-és normarendszer beépülésének korai és leghatékonyabb eszközévé. A felnőtt-gyermek kapcsolatának alapvető formája a metakommunikáció. A metakommunikációban az egész személyiség hatása jut érvényre. A struktúraszervező tevékenység minőségét a nevelési stílus jellemzői adják meg. Ebben a nevelő jellemző személyiségjegyein kívül tükröződik módszertani felkészültsége, eredeti egyéni megoldásmódjai.
- Az óvónő és a gyermek kapcsolatának ezért alapvetően fontos követelménye, hogy e kapcsolatban az óvoda valamennyi felnőtt dolgozójának magatartása legyen határozott, következetes, barátságos, szeretetteljes, őszinte, minden gyermek számára elfogadó és toleráns, tehát minta értékű. A gyermek-gyermek kapcsolat, ahhoz hogy gyermek a csoport tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy őt, a többiekhez hasonlóan számon tartják, hogy a csoportnak szüksége van rá.

5. Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét az **érzelmi biztonság**ot. Úgy szervezi az óvodai környezetet- személyi és tárgyi feltételrendszert-, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, **segítse tehetsége kibontakoztatásában**, valamint **hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában**.

Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Hátrányos helyzetű gyermek: az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek: a hátrányos helyzetű gyermekek közül halmazottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint- a gyermek hároméves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmazottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek-vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, alagsori lakás.
- A szülők alacsony iskolai végzettsége- csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke.
- Deviáns környezet szocializációs ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya-állami gondoskodásba vett, ill. onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan-a gyermek vagy más személy által tanúsított-magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

Az óvoda vezetője köteles

- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál,
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek

- Fizikai bántalmazás
- A gyermek szexuális zaklatása
- Szülői felügyelet hiány
- Elhanyagoló szülői magatartás
- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- Pszichés bántalmazás
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- Indokolatlan hiányzás az óvodából
- Minimális jövedelmi viszonyok
- Súlyos egészségügyi károsodás.

Feladataink:

Az óvodapedagógusok feladatai

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése
- Szükség szerint környezettanulmány végzése
- Hátrányos, halmazottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- A gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az intézményben
- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára
- A gyermekek, szülők és dajkák körében a másság elfogadása.
- Fontos az óvoda részéről a gyermek családban történő nevelésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében. A gyermek nevelése a család joga, kötelessége. Ezt tiszteletben tartva erősítjük a szülők felelősségérzetét, hangsúlyozva a családi nevelés fontosságát.

A gyermekvédelmi felelős feladatai

Kapcsolatot tart és együttműködik a Családsegítő-és Gyermekjóléti Szolgálat képviselőjével, Pedagógiai Szakszolgálattal, orvossal, védőnővel, gyámhatósággal.

- Szükség szerint gyermekjóléti szolgálat helyi képviselőjének védőnő segítségének igénybevétele.
- Anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében.
- Felterjesztés segélyre
- Nyilvántartás vezetése
- Beszámoló készítése évente.

Az óvodavezető feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- Veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat helyi képviselőjének tájékoztatása
- Étkezési kedvezmények megítéléséhez közbenjárás a helyi önkormányzat felé
- Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei:

- Tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről
- Kedvezményezett étkezési térítési díj kérése az önkormányzat felé
- A szülők által ajándékozásra behozott gyermek ruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak

A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében **az óvoda köteles együttműködni:**

- Az óvoda orvosával (háziórvossal), védőnőjével
- A Gyermekjóléti Szolgálat helyi képviselőjével
- Egyedi esetben, ha szükségét látjuk, felvesszük a kapcsolatot a Nagycsaládosok Egyesületével.

Sikerkritérium

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak az óvodapedagógusokhoz és az óvodavezetőhöz gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

- Érvényesülnek a gyermeki jogok

5.1 KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁLTNEVELÉSE

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja és a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve határozza meg az óvoda feladatát e területen.

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését segítjük a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

A sérült és az ép gyermekek kölcsönös tapasztalatai egymásról, közös tevékenységeik együttes élményeik azt valószínűsítik, hogy később is elfogadók, igény szerint segítőkészek lesznek egymás iránt. Ezt elfogadva dolgozta ki intézményünk a Sajátos nevelési igényű gyermekek helyi program fejezetét.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

Cél

-A sajátos nevelési igényű gyermekek alkalmazkodó képességének, akaraterejének, önállóságának, együttműködésének érzelmi életének fejlesztése, integrált óvodai csoportok keretén belül.

- A gyermekben rejlő tanulási potenciálok kihasználásával a problémamegoldó képességre nevelés.
- A sérült, illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztése, a gyermekek életminőségének javítása.
- A sérült funkciók pozitív irányba történő fejlesztése, a sikeres, kudarcától mentes iskolai pályafutás kezdése érdekében.

Feladat

- Olyan komplex (orvosi, pszichológiai, gyógypedagógiai) szakvélemények áttekintése, melyek segítségével megismerhetjük a sérülés mértékét, struktúráját, amelyek alapján tervezzük a specifikus fejlesztést.
- A sajátos nevelési igényből eredő speciális fejlesztő tevékenységek megszervezése (mozgásterápia, vizuális, akusztikus, taktilis észlelés, értelmi képességek fejlesztése, beszéd és nyelvi képesség fejlesztése, megismerő folyamatok kialakítása, önállóság, szokások elsajátításának gyakoroltatása).
- A napi életritmusba a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sérültek felzárkóztatását segítik elő.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztése, illetve a képességeket és készségeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése, szakemberek segítségével.
- Speciális módszerek, terápiás eljárások, technikák szakszerű megválasztása és azok alkalmazásával a kognitív képességek fejlesztése.
- Differenciált, a szükségletekhez igazodó segítség nyújtással képességfejlesztés, a hiányosan működő képességek kialakítása,

fejlesztése, esetleg korrekciója valamennyi területen.

- Egyénre szabott fejlesztőprogramok készítése a sérült gyermekek részére, a szakvélemény alapján.
- Interperszonáliskapcsolatok alakítása.
- Olyan modell nyújtása, amely pozitív irányba befolyásolja a sérült gyermekek fejlődését.
- ☑ Mindezekkel a harmonikus személyiségfejlődés elősegítése.

Az integrált nevelés feltételei

- Az integrált nevelés szerepeljen az intézmény alapító okiratában
- A gyermek rendelkezzen szakvéleménnyel

(Értelmi elmaradás, részképesség zavar, esetében 1.sz.Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság Budapest)

(Beszédfogyatékoság esetében Beszédvizsgáló Országos Szakértői Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ Budapest)

(Mozgásfogyatékoság esetében Mozgásvizsgáló Országos Rehabilitációs és Szakértő Bizottság Budapest)

- Az ép és sérült gyermekek szüleinek bevonása történjen meg
- Az integrált óvodai csoportok létszáma 20 fő, amelybe maximum 2-3 sérültgyermek kerülhet
- Csoporton belül a sérült gyermekek más- más fogyatékosági csoportba kell, hogy tartozzanak

Tanügy igazgatási dokumentumok

- Egyéni fejlődési lap
- Fejlesztési terv

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgás-szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet –végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgás rendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot - változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

Kiemelt feladat

- a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése,
- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása,
- a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése,
- az életkornak megfelelő tapasztalatszerzés biztosítása,
- a megtanult mozgás alkalmazására nevelés,
- biztosítani a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét
- kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb. fejlesztése.

Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatokat, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe építjük be.

A fejlesztés- nevelés során az óvodai nevelés valamennyi területét figyelembe vesszük.

- **Mozgásfejlesztés**

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely-és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel.
- Hangsúlyt kap a különböző önellátást, önkiszolgálást helyváltoztatást segítő támogató eszközök szükség szerinti használatának kialakítása.

- **Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése**

- A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.
- A sérülés függvényében az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl.inkontinencia kérdésének megoldásában.

- **Játéktevékenység**
- Szükség esetén a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására.
- Az egyes tevékenységek során a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés

- A gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség esetén sajátos fejlesztési célok kitűzése, esetleg a logopédussal való együttműködés.

Éneklés, zenei nevelés

- Artikulációs problémák, légzésproblémák kezelése, eszköz használatsegítése.
- Az ének – zene pozitív hatásának kihasználása

(pl. a test ellazulásának segítése).

- Társas cselekvéssel a ritmus-és tempóérzékelés fejlesztése.
- Speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

- A kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése
- A finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más

–érzékszervi, beszéd vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét.

Fejlesztésünk döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

Jelenlegi személyi és tárgyi feltételeink mellett csak a Kormány Hivatal által biztosított szakemberrel tudjuk biztosítani a mozgásfogyatékos gyermekek fejlesztését.

Látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0-0,33 (0-33%- os látásteljesítmény) közötti.

Látássérült az a gyermek is, akinek látótere tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóros tényezője, a látássérülés bekövetkeztenek időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

Kiemelt feladat

- A gyermek segítése

o a közös játékban,
o a közösséghez való alkalmazkodásban,
o a viselkedési formák megtanulásában és gyakorlásában,
o a közösség előtti szereplésben.

- Kiemelt

o az önkiszolgálás megtanítása,
o a tárgyak és helyük megismertetése,
o a rendszeretet,
o a higiénié, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

- Az óvodai nevelésben részesülő **vak gyermekeknél** (vízus: 0) is **kiemelt szerepet kap a játék** ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, ízérezékelés, mozgás ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére.
- **Mozgásnevelésükben** kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése.
- A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a **zenei nevelés** mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.
- Az **önkiszolgálás** terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása.
- A **környezetük** valóság-hű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg.
- Az eszközök kiválasztásánál színek helyett elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása.
- A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt.
- A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai foglalkozások során a hatrekeszes dobozok, gombás szöges táblák alkalmazása a Braille írás olvasásrendszer megtanulását készíti elő.
- Az aliglátó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó

- halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó alig látó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők).

A fejlesztés fő területei megegyeznek a gyengén látó gyermekek nevelésének elveivel.

A gyengén látó gyermekek (vízús: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is.

- Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztal, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei

- A környezet vizuális megismertetése.

Területei

- **Látásnevelés**

o a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.

- **A nagymozgás fejlesztése**

o mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.

- **Térbeli tájékozódás**

o a látás felhasználásával.

- **A finommozgás fejlesztése**

o a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.

- **A látás mozgáskoordináció fejlesztése**

o finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

Hallássérült gyermek

Kiemelt feladatok

- A súlyos fokban **hallássérült** siket gyermekek (a beszédterületben mért hallás-vesztesség

90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő **fejlesztési feladata:**

o a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése,
o a hangos beszéd aktív használatának építése,
o a grafomotoros készségfejlesztés
o a diszfázia prevenció.

- A kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások el-sajátítása, az aktív nyelvhasználat építése.

A beszédértés, szókincs szájról olvasási készség fejlesztése.
 A beszédérthetőségének kialakítása, főleg a magánhangzók esetében.

- A **nagyothalló** gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30-45 dB közötti, középsúlyos esetben 45- 65 dB közötti, súlyos esetben 65-90 dB közötti hallásvesztéget mutató gyermekek esetében.

o A nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése,
o a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése,
o a beszédértés, a szókincsfejlesztés,
o a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése,
o a beszédérthetőség folyamatos javítása.

- A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében

o a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása,
o szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata,
o a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció
- fejlesztés rendszerébe.

- **A hallásukat műtéti úton helyreállított**

/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél

- egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.
- Fejlesztésük stratégiája

o beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

o Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport).

o Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges

–a pszichés fejlődés zavara miatti beszéd, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

- A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét.

A foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik.

- Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek

- Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztése intézményünkben a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttneveléssorán valósul meg.
- A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.
- Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről, melyet a Kormány Hivatal által kért szakemberrel látunk el.

Intézményünkben elsősorban az értelmileg enyhe fokban sérült gyermekeket tudjuk fogadni. (A diagnózist a Pest Megyei 1.számú Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság állítja fel).

- Az Ő esetükben az ép gyermekekkel közösen történő együttnevelést tudjuk felvállalni az óvodában. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítjük elő, számtalan élmény és minta biztosításával, amit a gyermekek a kortárs kapcsolatok során élhetnek meg.

A fejlesztés célja

- A tankötelezettségi kor elérésére a megfelelő iskolakészültség biztosítása, amellyel a tanulmányokat normál általános iskolában, a tanulásban akadályozottak tanterve szerint kezdeni meg a gyermek.

Feladat

- a gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről történő gondoskodás,
- a fejlesztés során a gyermek aktuális igényének megfelelő ismeretek,tevékenységformák, mód-szerek, szervezeti keretek biztosítása,
- a téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a kommunikáció, a szociális alkalmazkodás fejlesztése.

Beszéd fogyatékos gyermek nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája

- expresszív diszfázia,
- receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia,
- a folyamatos beszéd zavarai,
- logofóbia,
- centrális eredetű szerzett beszédzavarok,
- orrhangzós beszéd.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok megnyilvánulásai az anyanyelvi fejlettség alacsony szintje,

- a beszédértés és észlelés nehézsége,
- kifejezőkészség nehézsége(szegényes szókinccs, grammatikai fejletlenség),
- a beszéd szerveződés nehézsége (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd ki-alakulatlansága),
- a beszéd szervi működés gyengesége,
- a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya,
- az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavar(fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai),
- a verbális tanulás lassú fejlődése.

A beszéd és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok:

- diszlexia,
- diszgráfia,
- diszkalkulia veszélyeztetettség,

- magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés célja

- A beszéd fogyatékos gyermekek sokoldalú, prevenciós fejlesztése.
- A kommunikációs szándék tudatos megvalósítására nevelés.

Feladat

- tudatos és tervszerű fejlesztés, a beszéd állapotának felmérésétől a terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés megvalósítása,
- módszerek célszerű alkalmazása az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, a korrekció adott szakaszának figyelembevételével,
- a kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmozgási benyomások egymást erősítőfejlesztése,
- a gyermek motiválása beszédhibájának leküzdésére,
- anyanyelvi nevelés a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, **speciális terápiák alkalmazása, szakemberek segítségével.**

Kiemelt feladat

- Az ismeretszerzés biztosítása sokoldalú tapasztalatszerzéssel, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel.
- Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat
 - o az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
 - o az értelmi fejlesztés,
 - o a mozgás és észlelési funkciók,
 - o valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása,
 - o az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.

A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatjuk, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

A beszédhibás gyermekek terápiás ellátását a jászberényi Nevelési és Pályaválasztási Tanácsadó logopédusával közösen végezzük, kiegészítve a három fő nyelv-és beszédfejlesztő óvodapedagógus munkájával, valamint a csoportokban alkalmazott zene-báb és drámaterápiával.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósítjuk meg.

Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus a szociális, kognitív és kommunikációs készségek fejlődésének minőségi zavara, amely a személyiségfejlődésnek egészét átható, úgynevezett pervazív zavar.

Cél

- A szocializációs készségek fejlesztése.
- A kommunikációs készségek fejlesztése.

Feladat

- Tárgyi, személyi állandóság biztosítása.
- Megfelelő idő biztosítása a tevékenységek végzésre.
- Viselkedési szabályok, helyes viselkedési minták, énkép, önismeret, érzelmek kifejezése, önkontroll tanítása.
- A kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápiája.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem vagy magatartás-szabályozás zavarral) küzdő gyermek

- A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő részképesség zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.
- Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várákozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat.
- Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak.
- Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

A fejlesztés célja

- Az egyénre jellemző pozitív tulajdonságokra építve a személyiség komplex fejlesztése
- A kóros viselkedés kialakulásának megelőzése
- Alapvető kognitív készségek, képességek alakítása

Feladat

- A szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.
- A szülővel együttműködve a „különbözőség” korai felismerése, diagnosztizálása (amennyiben a probléma az óvodában realizálódik).
- A teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulásának megelőzése.
- Megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.
- Egyénre szabott, egyéni ütemben történő fejlesztés kidolgozás, komplex kezelés biztosítása a gyermek fejlődése érdekében.
- A gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának, együttműködésének fejlesztése
- A gyermekek egyenetlen fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált tevékenységek esetenként felzárkóztatás és tehetséggondozás együttes alkalmazása.
- A szülő-pedagógus partneri viszony kiépítése érdekében a szülők felkészítése, segítése.

Fejlesztési kompetenciák:

Sérülés terület	Gyógytest-nevelő	Gyógypedagógus	Logopédus	Pszichopedagógus	Tanulásban akadályozottak fejl.	Nyelv-és beszédfejlesztő	Drámapedagógus
Mozgás	X	X					X
Látás		X					
Hallás		X	X				
Értelmi		X			X		X

Beszéd		X	X			X	
Autizmus		X		X			
Pszichés		X		X			X

A speciális ellátás lehetőségei

Sérülés	Intézményen belül	Intézményen kívül
Mozgás	- preventív gyógytorna és nagymozgás fejlesztés finommotorika fejlesztés	Gyógy úszás
Beszéd és kommunikáció	logopédiai terápiák	Kiegészítő terápiák (pl. lovaglás)
Értelmi akadályozottság	gyógypedagógiai fejlesztés utazó gyógypedagógussal	Testi és érzékszervi terápiák
Pszichés	fejlesztőpedagógia Sindelar program	Egyéb speciális igényeket ellátó terápiák
Orvosi, pszichológusi esetek		Szakorvosok, nevelési tanácsadó, szakértői bizottság

Személyi feltételek

A nevelésben részt vevő személyek intézményünkben:

- óvodapedagógusok
- logopédus

Fontos, hogy legyenek speciális végzettségű óvodapedagógusok is az intézményben, akik kiegészítik a speciális szakemberek munkáját.

Ilyen végzettségű óvodapedagógusaink:

- gyógytestnevelő,
- szurdopedagógus

Tárgyi feltételek

A tárgyi feltételek biztosítása az eszköz norma előírásai szerint történik:

- nagyméretű tükör,
- egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör,
- vizuális tábla
- mozgásfejlesztést segítő eszközök (Bobath labdák, hengerek, Ayres, Wescoeszközök),
- finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyagok.

- Az óvodai csoportok életének megfigyelése hospitálás keretében, különös tekintettel az óvodapedagógusok által problémásnak ítélt gyermekek ismeretében. Annak eldöntése, hogy a megfigyelt gyermek valóban gyógypedagógiai megsegítést igényel vagy az óvodapedagógusokat kell felkészíteni a probléma kezelésére.
- A kiszűrt gyermekek alapos, többirányú megfigyelése a csoportban tevékenység, játék, stb. közben.
- A szülő bevonása irányított kérdésekkel, anamnézis felvétele a probléma okainak tisztázására.
- Amennyiben még nem történt meg a diagnosztizálás, de a csoportban fellelhető súlyosabb problémás gyermek, azt ajánlott időben elküldeni a megfelelő szakvéleményt adó helyekre.
- A szülőket minden esetben előzetesen megfelelően tájékoztatni kell a vizsgálat céljáról és fontosságáról.
- A szakvélemény alapján kell a gyermek fejlesztését még hatékonyabban végezni.
- Biztosítani kell a szülők és óvodapedagógusok felé, hogy egy-egy fejlesztő tevékenységet meg látogassanak, így várható el a szülőtől, hogy partner legyen.
- Minden kiszűrt gyermekről írásos anyagot kell készíteni, amely tartalmazza a megfigyeléseket, a felvett anamnézist, a fejlesztendő területeket, a tevékenységek anyagát és a gyermek fejlődését.
- A kívánt cél elérésekor összegző véleményt kell készíteni, amely egyben lezárja a fejlesztést.

Az integrált nevelés során elvárt eredmény

- Az integrált nevelés eredményeként a sérült gyermekek váljanak képessé a közösségbe való beilleszkedésre, iskolába lépésre
- Olyan szemléletformálás, mely a felnőttek és a gyermekek körében egyaránt biztosítja a „másság” elfogadását, tolerálását.

KIEMELTEN TEHETSÉGES GYERMEKEK NEVELÉSE

Intézményünkben kettő területen

–vizuális nevelés, és a gyermektánc területén történik szakszerű tehetségfejlesztés.

Cél

- ”Tehetség ígéreték” gondozása.

Feladat

- Támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a tehetség ígéreték minél korábban felfedezhetők, és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése biztosított.
- A tehetség ígéreték erős oldalának fejlesztése.
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területének erősítése.
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása.

Tartalma

- Integráló tehetséggondozás, mely a „tehetségígéreték” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányul.
- Műhelyfoglalkozások vezetése („Kisművészek”), mely a „tehetségígéreték” speciális érdeklődésére, épít speciális többlet nyújtásával a gyermekek képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően.
- A többségen belül a differenciálás eszközrendszerével a tehetség fejlesztésének segítése.

6. Az óvodai élet megszervezése

Óvodánkban a nevelés a fenntartó által jóváhagyott helyi óvodai pedagógiai program alapján történik, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Az óvodába felvett gyermekek csoportokba való beosztásáról az óvodavezető dönt, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a köznevelési törvényben meghatározott létszámhatárok – beleértve az alapító okirat és a fenntartó által előírt férőhelyek száma –figyelembe vételével.

Tekintettel arra, a tényre, hogy a vegyes csoportok esetében az életkor adott csoportokba sorolási szempont, ezért emellett figyelünk a nemek egészséges arányára, továbbá a szülői igények szakmailag mérlegelt kielégítésére.

A vegyes csoport esetén törekszünk az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására, például 3-4-5 évesek, illetve 5-6-7-évesek. Ebben a csoportban lehetőség nyílik a testvérek együttnevelésére is. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat – lehetőség szerint – ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje befogadástól az iskolába lépésig.

6. 1. Csoportszervezés

A helyi adottságok és az óvodapedagógus attitűdje alapján szervezhető homogén és heterogén, részben heterogén életkorú csoport is. A program **hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus** felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz **egész egyénisége**.

A gyermekcsoportokat virágok neveiről neveztük el: Napraforgó, Hóvirág, Gyöngyvirág csoport.

A heterogén életkorú csoportoknál előnyös – éppen az életkori sajátosságok miatt – a köznevelési törvényben előírt minimális létszám megtartása, hiszen az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, toleranciát, rugalmasságot követel. Szintén ez az elv érvényesítendő a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése esetében is.

6. 2. Napirend, heti rend

Az óvodai tevékenységeket úgy szervezzük, hogy a szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak. A **heti rend** nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét.

A napirend, heti rend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. A heti rendet befolyásoló közszégi sportszarnokban történő testnevelés idejének beosztását az óvodavezető és az iskola igazgató együttműködése után az testnevelést vezető óvodapedagógus koordinálja és véglegesíti.

A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövétel a csoportok között fokozatosan történik.(nem egyszerre).

A program pedagógiai szemléletéből elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával, pedagógiai asszisztenssel -, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott napirend a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessék. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom,⁴⁹

kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvodapedagógus.

<i>Idő</i>	<i>Tevékenység</i>
6:00– 12:00	Játék a csoportban illetve a szabadban. Az óvónő által kezdeményezett tevékenységek, Testápolás. Folyamatos tízórai. Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés
10:00– 11:30	Személyes percek. Séta Játék az udvaron, levegőzés
11:30- 12:30	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd,
12:30- 13:00	Előkészület pihenéshez
13:00– 1:00	Mese, pihenés, alvás
15:00– 17:00	Játék a csoportszobában, jó idő esetén, az udvaron

6. 3. Tevékenységi formák szervezési jellemzői

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat-vallási, nemzeti, etnikai- figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk.

A program működtetése során az óvodáskorú gyermek **fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak.**

A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítania, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a lehetőségek közül. Párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Az óvodás gyermekek számára a **kötetlen** a legmegfelelőbb tevékenységi keret, foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, azonban az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét.

Ez a tevékenységi forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és kellő kreativitást igényel.

A tevékenységek közül egyedül a mozgásfejlesztést célzó testnevelést szervezzük **kötött** formában. Ennek indokai:

- A mozgás baleseti forrás lehet, ezért az óvodapedagógustól fokozott figyelmet igényel, ami párhuzamos tevékenységként nem megoldható.
- A testnevelési játékok sor-és csapatversenyi, a különböző fogó-és labdajátékok több gyermek egy időben történő részvételét igénylik.

A kötött foglalkozás is lehetőséget ad a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére. A gyermek, ha igényli, a foglalkozás befejezése előtt kiléphet a tevékenységből.

6. 4. A fejlődés nyomon követése

A gyermek és körülményeinek megismerése már a beiratkozással megkezdődik, majd folytatódik az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, **anamnézis** felvételével. A gyermek fejlődését a **fejlettségmérő lapon** rögzítjük, és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdetig. Megfigyeléseinket folyamatosan rögzítjük, az elért fejlettségi szintet dátummal regisztráljuk. Ezeket az információkat tartalmazó dokumentumokat tároljuk. Amennyiben a gyermek valamely szakszolgálat által készített szakvéleményrel is rendelkezik, úgy ezt a dokumentumot is a gyermek személyi anyagába tesszük.

6. 5. A helyi óvodai nevelési program megvalósítását segítő alapszolgáltatás

- A gyermekek logopédiai ellátása
- A gyermek pszichológiai ellátása (Váci Nevelési Tanácsadóban)
- SNI gyermek, részképeség lemaradásának korrekciója fejlesztőpedagógusi segítséggel (Váci Nevelési Tanácsadóban, Kormány Hivatal által szervezett utazó gyógypedagógus igénybevételével).

6. 6. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek

A közoktatási törvényben meghatározott óvodapedagógus felsőfokú szakirányú végzettség mellett elengedhetetlen a pedagógus kreativitása, az ismeretanyag csoportra, gyermekekre lebontva tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása. Elvárásaink az óvodapedagógus felé:

- segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd
- vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége
- differenciált nevelés iránti elkötelezettség
- jó empátiás készség
- gyermek – és családcentrikusság
- környezettudatos szemlélet
- csapatjátékos

Tárgyi feltételek

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések nagy része rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező minimális eszköz-és felszerelési jegyzékbe foglaltaknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt) és korszerűsítése azonban szükséges.

Egy épületben, 3 csoportban, folyik intézményünk nevelőmunkája. Épületünk e megfelelő komforttal, infrastruktúrával, az ÁNTSZ előírásainak részben megfelelő feltételekkel rendelkezik.

Az óvodák állagmegóvása és a felújítási munkálatok végzése mindennapos problémánk, mivel anyagi lehetőségeink korlátozottak.

A csoportszobák berendezése, bútorzata az óvodapedagógusi ötletességnek, leleményességnek köszönhetően esztétikus, dekoratív, jól szolgálja a gyermeki tevékenységeket.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete által előírt kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléseiről tekintetében a neveléshez szükséges eszközökkel óvodánk rendelkezik. A hiánypótlás és megújítás folyamatosan történik.

Hiányosságaink pótlására törekszünk, azon túlmenően pedig mindent megteszünk, hogy az eltérő szociokulturális helyzetű családok gyermekeit megfelelő külső és belső környezetben fogadjuk.

Az utóbbi időben nagy hangsúlyt fektettünk az udvarok korszerűsítésre, szépítésére. Szorgalmaztuk a természetes anyagokból készült játékok

- és mozgáseszközök beállítását illetve az olyan mobil eszközök beszerzését, melyek nem igényelnek tanúsítványt.

Intézményi szinten rendelkezünk: fénymásolóval, erősítővel, számítógépekkel, két csoportokban videomagnóval, TV- vel, DVD lejátszóval.

Szakkönyvtárunk feltöltése folyamatosan történik.

A beszerzéshez a költségvetési kereteinken túl maximálisan kihasználjuk az alapítványi, pályázati és egyéb saját bevételi lehetőségeket.

Épületek, helyiségek, mosdók

Óvoda	Épület	Férőhely/ Csoportszoba	Öltöző	Mosdó Gyermek WC	
Tarkarét óvoda	átalakított felújított,	csoportok száma:3 férőhelyek száma:75 fő	biztosítottak, folyosón vannak elhelyezve	minden csoport számára külön biztosított	
óvoda	Tornaszoba	Orvosi szoba	Udvar	Udvari mászó- kák	
			Füves	Betonozott	
Tarkarét Óvoda	nem rendelkezik	nem rendelkezi k	tágas, zöld	elegendő aszfaltozott udvarrésszel rendelkezik	átlagosan felszerelt

Az intézmény eszközzrendszere

Óvoda	Bútorzat	Mozgás, külső világ megism., fejlesztő eszközök	játék és zenei képességfejlesztő eszközök	játékeszközök
Tarkarét óvoda	felújított újakkal bővítve	fejlesztése, pótlása indokolt	fejlesztése, pótlása indokolt	fejlesztése, pótlása indokolt

6. 7. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként tervezzük meg, mert tiszteletben

tartjuk, hogy a **gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.**

Szeretnénk gyermekeink fejlesztését szorosan a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a **kölcsönös bizalom és tisztelet.** Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

Család-óvoda

A gyermek elsősorban a családban nevelődik. Jó esetben az óvoda folytatja és kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Sajnos gyakoribb a családban végbement funkcionális változások következtében, hogy az óvodára hárul a fejlődésben történt lemaradások korrigálása, a családi nevelésben felmerülő hiányok pótlása.

A befogadási feladataink: fontos szerepet játszik a családi élet kereteiből való kilépés, illetve a bölcsődei átlépés után.

Feladataink:

Első találkozás az óvodával, annak emberi, érzelmi és tárgyi környezetével, szinte minden gyermek esetében alapvetően befolyásolja a csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát. A gyermek óvodai beilleszkedése, **későbbi szokásainak kialakítása** nagyfokú nevelői tapintatot igényel. Bármely életkorban történik is a befogadás tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás nemcsak a csoport két óvodapedagógusával, hanem az óvoda minden dolgozójával szemben is követelmény.

Óvodánkban a befogadás **kettős feladat.** Egyrészt a kisgyermeket adaptáljuk az új környezethez, másrészt a szülőket is meg kell nyernünk az együttműködéshez.

Főbb tennivalók:

- Környezettanulmány elkészítése / kérdőíves kikérdezés, beszélgetések/.
- A gyermek személyi adatait tartalmazó adattároló felfektetése.
- Informálódás a gyermek családban betöltött helyéről, érzelmi kapcsolatairól. Elsődlegesen az anya- gyermek kapcsolatról.
- A családból a gyermekekkel együtt élő családtagok mindegyikének lehetőséget kell biztosítani legalább 2 héten át, megegyezés szerinti időkeretekkel – a családos beszoktatásra.
- A családos beszoktatás lehetőségét az óvodapedagógus megfelelően, hatékonyan, a fokozatosság szempontjából tapintatosan szervezze meg. Ha szükséges, ne csak a gyermekkel, hanem a szülőkkel is foglalkozzék, hogy oldódjon szorongásuk, kialakuljon bizalmuk.
- A gyermekek kedvenc játékaikat, tárgyaikat biztonságukat fokozó eszközeit hozzák magukkal.
- Ha a gyermek 4-5- éves korában kerül óvodába, a befogadás feltételeit az előzőek alapján számára is biztosítani kell. Ez esetben a már „régebbi” óvodásokat készítse fel érzelmileg az óvodapedagógus az új befogadására.

Közös programok, ünnepek, hagyományai

A közös programok, ünnepek célja lehetőséget teremteni a család és az óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt szervezett programokat az ezekre való felkészülést.

Az óvodai élet szokásai, hagyományai, ünnepei érzelmi átélésre, gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőségeket. Célját akkor éri el igazán, ha biztosítja, hogy:

- annak szervezésében a gyermekek is részt vesznek, koruknak megfelelő tevékenységekkel,
- az óvoda mindennapjától eltérő szokásrendben zajlik,

- az esemény tartalmától függően, de lehetőleg minden esetben a szülők is aktívan közreműködjenek,
- az ünnepről, és annak szervezési módjáról az érdekeltek közösen döntsenek.

A hagyományok egy fontos része kizárólag a gyermekcsoportban kerül kialakításra/pl: közös díszítés kellékeinek elkészítése, kirándulások, stb./

Más részük több csoportra is kiterjedhet /pl: óvónők bábjátéka, OVI-NAP, stb./

Az óvoda hagyományainak megalapozása a környezettel, az évszakokkal szoros összefüggésben alakul./Föld Napja; Földünkért Világnap; Madarak,fák napja/

Az óvoda ünnepei, hagyományai három témakörre építhetők:

- a gyermekek ünnepei / születésnap, Mikulás, Karácsony, Anyák napja, Farsang, Gyermeknap, stb./.
- a természettel szorosan összefüggő ünnepek / vitaminnap, kemencézés, Húsvétkor tojásfa állítása, stb./
- társadalmi ünnepek / Majális; Szüret; Nemzeti ünnepek/.

Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda, az alkalmi ruha felnőttek, gyermeknek egyaránt.

A csoportok belső ünnepei	
<i>Zárt</i>	<i>Nyílt</i>
Születésnap, Vitamin nap, Mikulás, Karácsony	Farsang, Anyák napja, OVI-NAP, Búcsúzás

Fogadóóra

A fogadóórák célja a szülők tájékoztatása a gyermekek egyéni fejlődéséről.

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvodapedagógus egyaránt kezdeményezheti. Fontos, hogy az óvodapedagógus mindig felkészülten vegyen részt, ezeken a megbeszéléseken. Javasolt minden évben legalább egyszer leülni minden egyes gyermek szülőjével, ennek különösen középső csoportban van kiemelt jelentősége a következő évi várható beiskolázás miatt.

Kapcsolat más nevelési területekkel:

Minden nevelési területtel kapcsolatban áll, mivel az óvodába lépés pillanatától a gyermek közösségben tevékenykedik, így direkt vagy indirekt módon a közösség hat a személyiségének alakulására, elősegíti szocializációját.

Óvoda, iskola

Az óvoda-iskola kapcsolatában arra törekszünk, hogy az iskola megismerje azt a szándékunkat, hogy a gyermekeket egyéni képességeiknek megfelelően úgy neveljük és fejlesszük, hogy a környezetükben jól eligazodjanak, együttműködők, kapcsolatteremtők legyenek és legyenek képesek az iskolai tanulmányok megkezdésére. Fontosnak tartjuk, hogy az átmenetet minél zökkenő mentesebbé tegyük. Ennek érdekében folyamatos, rendszeres, hagyományteremtő és megtartó kapcsolatra törekszünk az iskolával. A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt.

Együttműködés formái

- Az iskolai nevelőkkel az emberi és szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása, érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt.
- Kölcsönös látogatások, tapasztalatgyűjtés. Az első osztályosokat a tanév elején meglátogatjuk az iskolában, az első osztályos nevelő pedig a leendő iskolásokat látogatja meg az óvodában.
- Szakmai tanácskozások, megbeszélések, előadások az alsó tagozaton tanító nevelőkkel. Olyan pedagógiai, pszichológiai, módszertani témákban, amelyek segíthetik az óvoda-iskola átmenet zökkenő mentesebb megvalósítását.
- Szülői értekezleteken való részvétel: a leendő első osztályos tanítónő tájékoztatja az iskolába készülő gyermekek szüleit pedagógiai elképzeléseiről, az iskolába lépés teendőiről.
- A gyermekek látogatása az iskolába. Ismerkednek a tanító nénivel és az iskolai környezettel.

Óvodánk egyéb kapcsolatai

Fenntartóval

Kapcsolatunk részben hivatalos, részben pedig támogató, segítő jellegű. Problémáink megoldását az együttműködés jellemzi.

Formái:

- kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések,
- óvodavezető beszámolója.

Védőnő, orvos, fogorvos, gyermekjóléti szolgálat

Formái:

- alkalmankénti esetmegbeszélések,
- tájékoztató előadások szervezése a szülőknek,
- évente orvosi vizsgálat minden csoportban,
- hallásvizsgálat évente,
- évenkénti fogászati szűrés

Szakmai szervezetekkel

Folyamatosan figyelemmel kísérjük a felkínált szakmai képzéseket, programokat és érdeklődésünknek, illetve a programunk megkívánta fejlesztési lehetőségeknek megfelelően részt veszünk azokon. Szakmai tevékenységünk fejlesztése érdekében igénybe vesszük a segítségüket.

7. A Pedagógiai Program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos egyéb intézkedések

A nevelési program érvényességi ideje

A helyi óvodai nevelési program érvényességi ideje: **2013.szeptember 1-jétől visszavonásig.**

A helyi óvodai nevelési program felülvizsgálatának és módosításának indokai

Kötelező:

- jogszabályváltozás
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges:

- Sikeres innováció eredményeinek beépítése
- A minőségfejlesztési munka eredményeinek beépítése, illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása.

A nevelési program felülvizsgálatát és módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A módosított nevelési programot, a jóváhagyást követő nevelési év szeptember első napjától kell bevezetni.

A nevelési program nyilvánosságra hozatala

Az óvoda nevelési programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

A nevelési program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:

- az óvoda fenntartójánál;
- az óvoda vezetőjénél;
- az óvoda irattárában;

Érvényességi nyilatkozat, legitimációs záradék

Óvodánk helyi pedagógiai programját az óvoda Szülői Szervezet képviselőjének csoportja 2013. június 25-én megvitatta, és jelen tartalmával egyetértet

.....

Szülői Szervezet elnöke

Az óvoda nevelőtestülete 2013.június 25.-én megvitatta és jelen tartalmát elfogadta .

.....

Kjt. megbízott

Penc Község Képviselő-testülete Tarkarét Óvoda Pedagógiai Programját jóváhagyta.

.....

Polgármester

Penc, 2013.június 25.

Körmendi Károlyné

óvodavezető

Melléklet:

- Alapító Okirat

Irodalomjegyzék:

- Az Óvodai nevelés országos alapprogramja
- Rozmis Attiláné: Komplex prevenciós program adaptálása Óvodai Vezetési Ismeretek 2010 április (Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft.53.kiegészítő kötete)
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Bp. Gondolat Kiadó, 1978.
- Dr. Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Nemzeti Tankönyvkiadó Bp.
- Porkolábné dr. Balogh Katalin- dr. Páli Judit – Pintér Éva- Szaitzné Gregorits Anna:Komplex prevenciós óvodai program Bp. 1996.
- Porkolábné dr. Balogh Katalin: kudarc nélkül az óvodában. Alex-typó Bp. 1992.
- Pereszlényi Éva – Porkolábné dr. Balogh Katalin: Játék-Mozgás-Kommunikáció, Bp. Alcus Bt.1996.
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel,. JNSZM Ped. Int. 1997.
- Zilahy Józsefné – Stöckert Károlyné – dr. Ráczné dr. Főző Klára: Óvodai nevelés játékkal, mesével. Bp. Eötvös Könyvkiadó 1997.

